

БМТ ҳисоботида кўра, 2050 йилга келиб, жаҳон аҳолиси сони 9.8 миллиардга етади. Демографик ўсиш, табиийки, инсониятга янгидан-янги муаммоларни ҳам келтириб чиқаради. Озиқ-овқат етишмовчилиги, ичимлик суви муаммоси, аҳоли зичлиги, ижтимоий ҳимояга муҳтожлик шулар жумласидандир. Ва яна шундай муаммо ҳам борки, унинг ечими қолган мушкулотларнинг аксариятини бартараф эта олади. Бу – энергия муаммоси. Бугун унинг борлиги ҳам, йўқлиги ҳам бирдек муаммо тўғдирапти: энергия етишмовчилиги ижтимоий-иқтисодий масалаларнинг мураккабланишига сабаб бўлса, энергия ишлаб чиқариш қуввати кўплиги табиатга салбий таъсир кўрсатади. Чунки бирламчи энергиянинг 80 фоиздан кўп миқдори анъанавий углеводород манбалари ва ядро энергетикасига тўғри келади. Энергия транспортировкаси эса суяқ ҳолатда – нефть-газ шаклида амалга оширилади.

Қазилма энергия манбаларининг чеклангани давлатлар иқтисодиётига таъсир ўтказишдан ташқари, минтақалар геосиёсий муаммоларига ҳам сабаб бўлмоқда. Шу боис, анъанавий энергия манбалари ўрнига қайта тикланувчи энергияни жорий қилиш бугунги куннинг долзарб вазифаларидан биридир.

Бу борада юртимизда ҳам амалий ишлар бошлаб юборилган. Ўзбекистон шароитида электр таъминоти билан боғлиқ муаммоларни ҳал этишда қуёш панеллари энг мақбул ечимлардан бири сифатида

қайд этилади. Хўш, Қуёш панеллари нима, у қандай ишлайди?

Қуёш батареялари — қуёш энергиясини тўғридан-тўғри электр токига айлантирадиган фотоволтаик конвертор, яъни яримўтказгичли қурилма бўлиб, улар махсус рамкаларга жойланиб, қуёш панелларини ҳосил қилади. Аниқроғи, қуёшдан олинган ёруғликни электр токига айлантириб, фойдаланишга тайёр ҳолга келтирилган рамкалардир.

Бугунги кунда Қуёш панеллари кўп соҳаларда қўлланишни бошлади. Аввалига фақатгина уй шароитидаги хўжалик ишлари ва электр энергияси ўрнига қўлланилган бўлса, ҳозирда бу қобикдан чиқиб бошқа соҳаларга ҳам кириб бормоқда. Жумладан, қишлоқ хўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тизимлари, кичик корхоналарда, хусусий уйларда иссиқликни сақлаш учун, кўча ёриткичларида, энергия тежовчи лампа учун, коммунал корхоналарда ва шаҳарни ёритиш учун фойдаланиб келинмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг жорий йил 16 февралдаги «2023 йилда қайта тикланувчи энергия манбаларини ва энергия тежовчи технологияларни жорий этишни жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига кўра, эндиликда Ўзбекистонда 1 майдан бошлаб фойдаланишга топшириладиган кўп қаватли уйлар томлари бўш қисмининг камида 50 фоизда қуёш панелларини ўрнатиш талаби жорий этилади.

Ҳужжатда, шунингдек, 2023 йилда умумий қуввати 4 300 МВт бўлган қайта тикланувчи энергия манбалари ишга туширилади. Жумладан:

2 100 МВт – йирик қуёш ва шамол электр станциялари;

1 200 МВт – ижтимоий соҳа объектлари, хўжалик субъектларининг бино ва иншоотлари ҳамда

хонадонларда ўрнатиладиган қуёш панеллари; 550 МВт – тадбиркорлар томонидан барпо этиладиган кичик фотоэлектр станциялари.

Шунингдек, 2023 йилда:

давлат-хусусий шериклик асосида 27 та йирик қувватли қуёш ва шамол электр станциялари қурилади;

20 мингта ижтимоий соҳа объектлари ва давлат идораларида кичик қувватли қайта тикланувчи энергия манбалари қурилмалари ўрнатилади;

жами 11 минг нафар тадбиркорнинг бино ва иншоотларида қуёш панеллари ўрнатилади ҳамда кичик фотоэлектр станциялари қурилади;

37 минг аҳоли хонадонларида кичик қувватли қайта тикланувчи энергия манбалари қурилмалари ўрнатилади;

фойдаланишга топшириладиган 765 та кўп қаватли уйлар қайта тикланувчи энергия манбалари билан таъминланади;

ҳудудларда 103 та кичик ва микро гидроэлектрстанциялар барпо этилади;

5 407 та ижтимоий соҳа объектлари кўмир билан иситилади.

Бундан ташқари, 2023 йил 1 апрелдан республика ҳудудларида аҳоли хонадонларига кичик қувватли (умумий қуввати 50 кВт гача) қуёш панелларини ўрнатишни рағбатлантириш бўйича «Қуёшли хонадон» дастури амалга оширилади. Дастур доирасида аҳоли томонидан қуёш панеллари орқали ишлаб чиқарилган ортиқча электр энергиясининг ҳар бир киловатт-соатига 1 000 сўмдан субсидия ажратилади.

Шу билан биргаликда, ижтимоий соҳа объектлари, давлат органлари ва бошқа ташкилотларнинг бино ва иншоотларида кичик қувватли қайта тикланувчи энергия манбалари қурилмаларини ўрнатиш ва эксплуатация қилиш бўйича масъулияти чекланган жамият шаклидаги «Яшил энергия» компанияси ташкил этилди.

ҚУЁШ ПАНЕЛЛАРИ

Пойтахтимизда

МИСР-ЎЗБЕКИСТОН БИЗНЕС ФОРУМИ

Миср Араб Республикаси Президенти Абдулфаттоҳ Саид Ҳусайн Ҳалил ас-Сисийнинг таклифига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг ушбу давлатга расмий ташири доирасида Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси томонидан «МИСР-ЎЗБЕКИСТОН БИЗНЕС ФОРУМИ» ташкил этилди.

Мазкур форумда Ўзбекистонда Тиббий асбоб-ускуналар ишлаб чиқарувчилар ва етказиб берувчилар уюшмаси раиси сифатида иштирок этдим.

Форумда бир қатор муҳим масалалар кўзда тутилди. Тегишли вазирлик, идора ва тармоқ бирлашмаларининг раҳбарлари, икки мамлакат ишбилармон доираларининг 200 га яқин вакиллари иштирок этишди. Форумда сўзга чиққанлар иқтисодиётнинг устувор тармоқларида икки томонлама сармоявий савдо иқтисодий ҳамкорлик ҳамда саноат кооперациясини ривожлантириш учун катта салоҳият мавжуд эканлигини таъкидлаб ўтдилар.

Дунёда ривожланаётган тармоқлардан нафақат фармацевтика, балки сўнгги 5 йилда тиббиёт техникаси ҳам анчайин ривожланди. Дастлаб Ўзбекистонда тиббиёт техника асбоблари 20 турда ишлаб чиқарилган бўлса, ҳозирга келиб 100 дан ортиқ турдаги тиббиёт техникалари ишлаб чиқарилмоқда. Ишонч билан шуни айтишимиз мумкинки, форумда ҳамкорликни йўлга қўйиш ва янги корхоналарни очишга имкониятларимиз етарли. Мамлакатимизда тадбиркорликни ривожлантириш, Ўзбекистонда тадбиркорларга яратилган шароитлар ва имкониятлардан Миср Араб Республикаси тадбиркорларини хабардор қилиш, ўзаро тажрибалар алмашиш, янги ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйиш муҳим мақсадларимиздан биридир.

Отабек ЖИЯНБОЕВ,
Ўзбекистонда Тиббий асбоб -
ускуналар ишлаб чиқарувчилар ва
етказиб берувчилар уюшмаси раиси

Республика таълим маркази томонидан Яшнобод туманидаги 103-сонли алоҳида таълимга эҳтиёжлари бўлган болалар учун давлат ихтисослаштирилган мактаб-интернатда тасвирий санъат йўналиши бўйича «Мен ва олам» расмлар танлови ўтказилди.

1961 йили ташкил этилган ушбу муассасада бугунги кунда ақлий ривожланишида нуқсон бўлган 290 нафар ўқувчи таълим-тарбия олмақда. Шундан 102 нафари ота-она қаромогидан маҳрум бўлган болалар.

Тадбирни мактаб-интернат директори Элёрбек Мусахонов очиб берди ва таълим масканида ўқувчиларнинг билим олиши учун яратилган шарт-шароитлар хусусида сўз юритди. Хусусан, уларга касб-хунар ўргатиш орқали келажакда ўз йўлларини топишига кўмаклашиш мақсадида сартарошлик, қандолатчилик, дурадгорлик, рассомчилик, тўқувчилик, тикувчилик, косиблик ва бошқа махсус ўқув-амалиёт хоналари ташкил этилганини таъкидлади.

Дарҳақиқат, «Хунар – хунардан ризқ унар», деб бежиз айтилмаган. Ўқувчиларнинг ўзлари қизиққан касб-хунарларни пухта эгаллаши улар мустақил ҳаётга қадам қўйганида ҳеч нарсага муҳтож бўлмай хунари орқали фаровон ҳаёт кечиришига замин яратади. Мактабнинг юқори синф ўқувчилари ўртасида ўтказилган «Мен ва олам» расмлар танлови кўтаринки руҳда ўтди.

Танлов ғолиб ва совриндорларига Республика таълим маркази махсус педагогика бўлими бошлиғи Замира Жўраева, дарсликларни яратиш дизайни бўлими бошлиғи Сарвар Фармонов фахрий ёрлик ва совғаларни топширди.

Суюндик МАМИРОВ,

Яшнобод туманидаги 103-сонли мактаб-интернатнинг ижодий-маданий масалалар бўйича тарғиботчиси

Яккасарой туманидаги 358-сонли «Ниҳол» номли мактабгача таълим ташкилоти 1964 йилда қурилган. Иншоот «Дилбулоқ» маҳалласида жойлашган бўлиб, таъмирдан аввал 480 ўринли 16 та гуруҳ учун мўлжалланган эди.

Ташкилотда реконструкция ишлари амалга оширилиб таъмирлашга 16 миллиард 200 миллион сўм маблағ ажратилган.

Ҳозирги кунда ташкилотнинг 720 ўринли, 24 та гуруҳга мўлжалланган ва 240 та бўш ўрин ва 18 та иш ўринлари

яратилди.

358-сонли давлат мактабгача таълим ташкилотининг биноси қайта қурилиб, 5 ташаббус биноси, замонавий ошхона, гуруҳлар, болалар ётоқхоналари, тиббиёт хонаси, мусиқа зали, кир ювиш хоналари замонавий тарзда қуриб топширилди.

Болалар ёзги майдончалари, футбол ва баскетбол майдончалари ҳамда болалар сузиш ҳавзаси, ташкилот ҳудудидаги барча ер майдончаларини йўлак тошлари билан тўлиқ ётқишиш ишлари амалга оширилди.

Пойтахтимизда жойлашган 3 та музейни замонавий қиёфага келтириш бўйича иш олиб бораётган Туркия компанияси вакиллари билан учрашув ташкил этилди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида 2022 йил 18 апрель куни ўтказилган йиғилиш баёнига асосан пойтахтимизда жойлашган Ўзбекистон тарихи давлат музейи, Темурийлар тарихи давлат музейи ҳамда Ўзбекистон давлат табиат музейини реконструкция қилиш, рақамлаштириш ва жиҳозлаш бўйича Туркиянинг «Outdoor Factory» компанияси томонидан иш олиб борилмоқда.

Мазкур масала юзасидан Тошкент шаҳар ҳокимлигида шаҳар ҳокимининг туризм, спорт, маданият, маданий мерос ва оммавий коммуникациялар масалалари бўйича ўринбосари – Туризм ва маданий мерос бош бошқармаси бошлиғи Ф.Давруков ҳамда компаниянинг мазкур лойиҳалар бўйича бош дизайнери Синан Тураман ўртасида навбатдаги учрашув ташкил этилди.

Учрашувда музейларни реконструкция қилиш, рақамлаштириш ва жиҳозлаш бўйича олиб борилаётган ишларнинг бугунги ҳолати муҳокама қилинди. Иш жараёнида вужудга келаётган муаммолар ва уларни бартараф этиш юзасидан фикр алмашилди, тегишли тавсиялар берилди. Ишлаб чиқилган лойиҳаларни белгиланган муддатларда амалга ошириш учун келгусида қилинадиган ишлар хусусида келишиб олинди.

Пойтахтимиздаги Миллий матбуот марказида «Ер ости сувлари ҳамда хавфли экзотен геологик жараёнлар мониторингини такомиллаштириш» мавзусида «Ўзбекгидрогеология» ДУК томонидан анжуман ўтказилди.

Анжуманда республикадаги ер ости сувлари ҳолати миқдори ва сифат ўзгаришини ўз вақтида аниқлаш, уларни баҳолаш ва ривожланишини прогноз қилиш, салбий ҳодисалар ва улар оқибатининг олдини олиш учун таклифлар ишлаб чиқиш ва оғоҳлантириш, республиканинг тоғ ва тоғ олди ҳудудларида жойлашган аҳоли пунктлари иқтисодиёти ва ижтимоий соҳа объектларида табиий ва хўжалик фаолияти натижасида рўй берадиган хавфли экзотен геологик жараёнлар юзага келишини, ривожланишини ўрганиш ҳамда кузатиш, шунингдек, фойдаланилаётган ер ости сувлари ҳисобини юритиш тизимини такомиллаштириш ва улардан оқилона фойдаланиш юзасидан назоратни кучайтириш, амалий ишлар, соҳада қўлланилаётган замонавий технологиялар, муаммолар ва уларнинг ечимлари ҳақида маърузалар тингланди.

Қизгин савол-жавоб тарзида кечган матбуот анжумани давомида оммавий ахборот воситалари ходимлари мавзу юзасидан ўзларини қизиқтирган барча саволларга атрофлича жавоб олдилар.

Ҳасан АБДУНАЗАРОВ

Мамлакатимизда ёшлар билан ишлаш масаласи ҳамisha давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири бўлиб келган. Чунки юртимизда ёшларга Янги Ўзбекистонни барпо этишнинг марказий манбаи сифатида қаралапти. Бугунги йигит ва қизлар моддий ишлаб чиқариш жараёни характери, иқтисодий тараққиёт мўлжалларини аниқлаш, жамиятни бошқариш

Ҳар чоракда маҳаллада ёшлар сиёсатини самарали амалга оширишда юқори натижадорликка эришган мамлакат бўйича энг илғор 100 нафар етакчи бир ойлик иш ҳақиға тенг миқдорда бир марталик пул мукофоти билан тақдирланади. Шунингдек, фаолиятини самарали ташкил этган, ўзининг шахсий фазилатлари билан ёшларга намуна бўлган етакчилар «Янги Ўзбекистон ислохотчиси»

этишга мойиллиги бўлган ёшлар билан тизимли ишлаш, жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган, ихтисослаштирилган ўқув-тарбия муассасаларидан қайтиб келган ёшларнинг ижтимоий-педагогик реабилитация қилиниши ва мослашувига кўмаклашмоқда.

Президент ҳузуридаги Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги ва унинг ҳудудий филиаллари масъуллари томонидан ёшларга оид Президентимизнинг фармон ва қарорлари, шунингдек, ҳукумат қарорларида белгиланган вазифаларни жойларда ёшлар билан учрашувлар, семинар-тренинглар ташкил этиш орқали етказмоқда. Шунингдек, икки йиллик меҳнат фаолияти натижаларига кўра, етакчиларнинг лавозимини ошириш юзасидан вазирлик ва идоралар, шунингдек, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига Агентлик томонидан таклиф киритилиши белгиланди. Эътиборлиси, бугунга келиб, Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги, Ёшлар ишлари агентлиги ва Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги билан ҳамкорликда Етакчилар иш фаолиятини тўлиқ рақамлаштиришга эришилди ҳамда электрон рейтинг тизими (KPI) жорий этилди.

«Ёшлар дафтари» ахборот тизими «Онлайн маҳалла» платформаси билан интеграцияланади.

Қувонарлиси, 2022 йил 7 июнда қабул қилинган Вазирлар Маҳкамасининг «Ёшлар муаммоларини ўрганиш ва ҳал этиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига кўра, 1 июлдан «Ёшлар дафтари» ахборот тизими «Онлайн маҳалла» платформаси билан интеграцияланди.

Ижтимоий ҳимояга муҳтож ёшларнинг илм-фан, спорт, санъат ва маданият йўналишларидаги

ЁШЛАР – КЕЛАЖАГИМИЗ ПОЙДЕВОРИ

характери, ҳокимият ва сиёсий соҳа табиатига таъсир ўтказиш, ижтимоий жараёнларда фаол иштирок этишга, жамиятдаги маънавий-руҳий вазиятни шакллантиришга қодир бўлган ижтимоий-демографик кучдир. Бироқ ёшлар бундай аҳамиятли ижтимоий вазифаларни бажарадиган қудратга айланиши учун жамиятда, аввало, улар билан ишлашнинг замонавий ва самарали тизими мавжуд бўлмоғи даркор.

Шу нуқтаи назардан қараганда, давлатимиз раҳбарининг «Маҳаллаларда ёшлар билан ишлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги» қарори долзарблиги ҳамда ижтимоий аҳамияти билан тавсифланади. Мазкур қарорда тўрт асосий мақсад назарда тутилади:

- ёшлар билан ишлашнинг янгича бошқарув механизмларини жорий этиш;
- улар билан ишлашнинг вертикал тизимини яратиш;
- ёшлар муаммоларини бевосита маҳаллаларда ҳал этиш;
- таълим муассасаларидаги маънавий-маърифий ва тарбиявий ишлар самарадорлигини янада ошириш.

Ушбу мақсадга эришиш учун Ўзбекистонда ёшлар билан ишлаш тизимининг энг муаммоли нуқтасига диққат қаратилмоқда. Маҳалла йигит ва қизларини қамраб олишнинг ўзига хос механизми вужудга келтириляпти. Маҳаллаларда ёшлар етакчиси лавозимининг жорий этилишини ана шундай баҳолаш мумкин.

Қарорда ёшлар билан ишлашнинг вертикал тизимини яратиш, ёшлар муаммоларини бевосита маҳаллаларда ҳал этиш, таълим муассасаларида маънавий-маърифий ва тарбиявий ишларнинг самарадорлигини янада ошириш мақсадида давлатимиз раҳбарининг тегишли қарори билан маҳалладаги ёшлар етакчисининг асосий вазифалари аниқ белгилаб берилди.

Етакчилар ўзига бириктирилган маҳаллаларда фаолиятини маданият ва санъатни тарғиб қилиш, соғлом турмуш тарзи ва спортни оммалаштириш, ахборот технологияларидан самарали фойдаланишни ташкил қилиш, маънавият ҳамда китобхонликни тарғиб қилиш, ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ва ҳуқуқий саводхонликни ошириш, тадбиркорлик ғояларини қўллаб-қувватлаш каби асосий йўналишларда амалга оширади.

кўкрак нишони билан тақдирланади.

Етакчиларнинг маданият ва санъатни тарғиб қилиш, соғлом турмуш тарзи ҳамда спортни оммалаштириш, ахборот технологияларидан самарали фойдаланишни ташкил қилиш, маънавият ва китобхонликни тарғиб қилиш, ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ҳамда ҳуқуқий саводхонликни ошириш, тадбиркорлик ғояларини қўллаб-қувватлаш йўналишларидаги фаолиятларининг вазифалари белгилаб берилганлиги уларнинг саъй-ҳаракатларини аниқ мазмун билан бойитади.

Бундан ташқари, етакчиларнинг ҳоким ёрдамчилари, фахрийлар, бошқа мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорликда ишлаши кўзда тутилгани мамлакатимиздаги ёшлар билан ишлаш бўйича ижтимоий механизмга яхлитлик ва тизимлилик бағишламоқда.

Қарорнинг эътиборни тортадиган яна бир жиҳати шундаки, унинг билан электрон рейтинг тизими жорий этилмоқда. Ушбу тизим маҳаллада ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш, маданий-маърифий ва спорт тадбирларини кунлик амалга ошириш ҳолати, тадбирларда маҳалладаги ёшларни тўлиқ қамраб олинганлик даражаси, «Ёшлар баланси»ни шакллантириш, «Ёшлар дафтари» ва «Ёшлар портали» электрон платформаларини рақамлаштириш даражаси, хорижда юрган маҳалла ёшлари билан яқиндан алоқанинг йўлга қўйилганлиги асосида шакллантирилади. Бундай ёндашув маҳалла етакчилари фаолиятини аниқ мезонлар асосида баҳолаб бориш, мавжуд муаммоларни жадал аниқлаш ва бартараф этиш, етакчилар фаолияти самарадорлигини мунтазам такомиллаштириш имконини яратади.

Ёшлар билан ишлашнинг янгича бошқарув механизмларини жорий этиш, вертикал тизимни яратиш, ёшлар муаммоларини бевосита маҳаллаларда ҳал этиш, таълим муассасаларида маънавий-маърифий ва тарбиявий ишларнинг самарадорлигини янада ошириш мақсадида «Маҳаллаларда ёшлар билан ишлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Президент қарори асосида эндиликда етакчилар «Ёшлар баланси»ни шакллантириш, улар тўғрисидаги зарур маълумотларни «Ёшлар дафтари» ва «Ёшлар портали» электрон платформаларига киритиб, самарали иш ташкил қилмоқда. Ҳуқуқбузарлик содир

олимпиада, танлов ва мусобақаларнинг маҳаллий босқичларида қатнашиш харажатлари учун БХМнинг 4 бараваригача (ҳозирда 1 200 000 сўм) ҳамда халқаро босқичларида қатнашиш харажатлари учун 40 бараваригача (12 000 000 сўм) миқдорда субсидия ажратиладиган бўлди.

Шунингдек, моддий аҳволи оғир бўлган 30 ёшдан ошмаган бемор фуқароларга мамлакатда ёки хорижий давлатда даволаниш билан боғлиқ харажатларини қоплаш учун 50 бароваридан ошмаган миқдорда (ҳозирда 15 000 000 сўм) субсидия ажратилмоқда.

Умуман, мамлакатимизда ёшлар билан ишлаш ва уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга давлат сиёсати даражасида қаралаётгани, давлатимиз раҳбари ўз нутқларида ёшлар бандлигини таъминлаш ҳақида қайта-қайта тўхтаётгани ҳам бежиз эмас. Зеро, ёшлар бизнинг асосий таянчимиз ва суянчимиз. Улар пухта билим ҳамда даромад манбаига эга бўлса, юрт тараққиётига ўз ҳиссасини қўшади, жамият ривожини учун хизмат қилади.

Тошпўлат МАТИБАЕВ,
Социология фанлари доктори, профессор

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ АРТИСТИ

ЗАЙНАБ

САДРИЕВАНИНГ

АСТРАХАНДАН ТОШКЕНТГАЧА БЎЛГАН УМР ЙЎЛИ

Ижодда вақт ва вазият инсоннинг руҳий ҳолатларини бошқара олиш қудратига эга. Бу икки омилни ҳаётини принципларда тўғри тақсимлай олиш эса мураккаб САНЪАТ. Санъат – ўзидан йироқлашиш эмас, балки ўзини топиш баробарида юзага келади. Ижро маҳорати юрак ҳарорати билан уйғунлашмаса, у ҳеч қачон даврларга дахл қила олмайди. Зайнаб Садриева вақт ва вазият билригига эриша олганлардан. Ижросидаги самимият даврлар билан ҳамнафас бўла олиши бунга исбот. Бу аёл сиймоси ҳар бир ўзбек хонадониди қадрли. Қаттиққўл, содда ва самимий қиёфаси юзимизга табассум, қалбимизга ҳамиша илиқлик олиб келади. Агар арзирли муболага билан айтсак, уни узоқдан таниймиз, қадамларидан, овози ва ўзбекона лутфларидан...

Муваффақият – меҳнатлар, изланишлар самараси. Балки бу қисматдир, балки тақдирнинг тасодифий тухфаси... Хуллас, нима бўлганда ҳам Зайнаб Садриева сахнада ва экранда ўз сўзини айта олганлардан. Санъатда миллий қаҳрамон даражасига кўтарилишини, балки уйламагандир, кутмагандир лекин ҳалқнинг меҳрини, эътирофини орзу қилгани рост.

Зайнаб Садриева 1912 йилнинг 25 октябрида Астрахан шаҳрида туғилган. Отаси Садри бобо Астрахандаги ун заводида оддий ишчи бўлиб ишлаган. Онаси уйда фарзандлар тарбияси билан шуғулланган. 1916 йилда Астрахандаги ун заводи Тошкент вилоятининг Янгийўл туманига кўчирилади ва шу сабабли Зайнаб Садриеванинг отаси барча оила аъзолари билан Янгийўлнинг Қовунчи қишлоғига кўчиб келишади. Ушанда Зайнаб Садриева тўрт ёшда эди. Шундай қилиб бўлажак актрисанинг болалиги Янгийўлнинг Қовунчи қишлоғида ўзбеклар орасида ўтади. У вояга етгач, Тошкентдаги хотин-қизлар билим юртига ўқишга киради. Техникумда Зайнаб Садриева Зулфияхоним билан бирга таҳсил олади. Тақдир бу икки аёлни чин маънода юртнинг "маликаси"га айлантди. Зулфияхоним адабиётда, Зайнабхоним эса санъатда ҳақиқий юлдузга айланди.

Техникум рўпарасидаги Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театри (Ҳозирги Ўзбек Миллий академик театри)да танлов (кастинг)да ўн етти ёшли Зайнаб Садриева машҳур санъаткорлар эътиборига тушади ва бутун умрини санъат билан боғлайди.

1929 йилда дастлаб ишчи – сайёр труппасида фаолиятини бошлаган актриса умрининг охирига қадар Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театри (Ҳозирги Ўзбек Миллий академик театри) сахнасида ижод қилди.

Зайнаб Садриева театрда ишлаб юрган кезлари актёр Обид Ҳасанов билан танишади ва турмуш қуради. Ўзбекистон халқ артистлари Обид Ҳасанов ва Зайнаб Садриева икки ўғил ва икки қизни дунёга келтиришади. Афсуски, уларнинг икки ўғли ҳаётдан эрта кўз юмади. Уларнинг қизлари Розахон Ҳасанова ва Дилбархон Исмоилова. Ўзбекистон халқ артисти, кино ва театр, дубляж актрисаси Дилбар Исмоиловани халқимиз яхши танийди.

Ўзбекистон халқ артисти Зайнаб Садриева ижоди давомида турли хил образларни яратиб томошабинлар эътиборини қозониш баробарида, уларнинг меҳрига, муҳаббатига сазовор бўлди.

Санъатда шундай қиёфалар борки, беихтиёр уларга эргашгинг, улардек бўлгинг келади. Шу маънода Зайнаб Садриева ўзининг яратган образларига ирода, ҳаққўйлик, қаттиққўллик, жасурлик каби туйғуларни маҳорат билан сингдирган эдики, томошабин унинг ижросидан куч, ҳаётини сабоқни топа оларди.

Актриса умрининг сўнгги йилларида сахнада яна бир карра ўзини намоён эта олди ва халқ қаҳрамонига айланди.

У 1975 йилда катта режиссёр Баҳодир Йўлдошев сахналаштирган Ўзбекистон халқ ёзувчиси, Ўзбекистон қаҳрамони Саид Аҳмаднинг "Келинлар кўзғалони" спектаклида Фармонбиби образини гавдалантирди ва барча учун янада севимли қиёфага айланди. Баҳодир Йўлдошев бош қаҳрамон танлашда янглишмаган эди. Ижрода актриса ҳақиқий ўзбек аёлининг ҳаётини ҳақиқатларини, ақидаларини миллий қадриятларга шу қадар маҳорат билан қориштирганки, ҳеч бир томошабин унинг қаттиққўллигидан, қўрслигидан озор чекмайди. Аксинча, унга эргашади... Айнан шу спектаклдаги ижродан илҳомланган кинорежиссёр Мэлис Абзалов Зайнаб Садриева учун навбатдаги муваффақиятни, томошабин учун эса навбатдаги завқни тақдим эта олди. 1982 йилда суратга олинган "Суюнчи" кинокартинаси ўзбекона қадриятларнинг соф ва самимий чизгиларини намоён этади. Ушбу фильм давомида томошабин Анзират кампирнинг ёнидан бир зум жилмайди, унинг ташвишларига, қувончларига ўзини шерик қила олади. Зеро, санъатдаги энг катта муваффақият ҳам айнан шу бўлса керак. Шу ўринда Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби, "Суюнчи" фильмининг сценарий муаллифи Рихсивой Муҳаммаджонов Зайнаб опа ҳақида "Суюнчи" фильми, аслида, чол ҳақида бўлиши керак. Лекин негадир, танлаган образимдан ҳаққонийлик топа олмадим. Узоқ ўйладим ва "нима учун ўз онам ҳақида ёзмаслигим керак", деган қарорга келдим. Тўғриси, Анзират кампир айнан Зайнаб опа учун ёзилмаган эди. уларнинг сахнадаги маҳоратини билардим, кузатардим. Лекин ҳаёлимга шу аёл келмаган. Кейин Анзират кампир образи учун Марям Ёқубова ва Зайнаб Садриевани тавсия этишди. Назаримда, Анзират кампир фақат Зайнаб Садриеванинг ижросида ўзини топадигандек туюлди. Кўпчилик Марям Ёқубованинг номзодини қўллаб-қувватлашди. Лекин мен: "Агар Зайнаб опа ўйнамаса, фильм суратга олинмаса ҳам майли", деб туриб олдим... Анзират кампир образида кексаликнинг катта фожиаси бор. Фақат ўша ҳолат ниҳоятда сиполик, синчковлик билан берилган. Зайнаб Садриева образининг меъёрини топа олган" деган эди.

Сўзимиз аввалида "Санъат – ўзидан йироқлашиш эмас, балки ўзини топиш баробарида юзага келади", деган фикрни айтган эдик. Шу маънода, Ўзбекистон халқ артисти Зайнаб Садриева санъатдан ўзини топа олган буюк санъаткор эди.

Актрисанинг Астрахандан Тошкентгача бўлган умр йўли бугун барчамиз учун қадрли. 1952 йилда Ўзбекистон халқ артисти, кейинчалик эса Давлат мукофотида сазовор бўлган Зайнаб Садриева 1991 йил Тошкентда вафот этди.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Фарҳод АБДУЛЛАЕВ:
– Зайнаб Садриева билан "Келинлар кўзғалони", "Фармонбиби аразлади" каби спектаклларда бирга ишлаш бахтига мушарраф бўлганман. Жуда истеъдодли, ҳурматга лойиқ аёл эди. Лекин сахнада бу ижодкорнинг яна бир қирраси ҳамиша акс этган. Бу уларнинг ўзига ярашадиган салобати! Ҳаммамиз яхши кўрардик, шу билан бирга ҳаммамиз яхши маънода кўрардик эдик... Репитицияларга кеч келмасликка, сўзларни яхшилаб ёдлашга ва ролга нисбатан жиддий ёндашувимизга ҳамиша эътиборли эди. Эсимда, "Фармонбиби аразлади" спектаклида Зайнаб опанинг салобатидан ҳайиқиб Дилбар Икромова сўзларини йўқотиб қўйишдан чўчирди. Зайнаб опадек салобатли оналар бугун сахнаимизга етишмаяпти.

Дилбар Исмоилова Зайнаб САДРИЕВАНИНГ қизи, Ўзбекистон халқ артисти:

- Онам менинг энг яқин инсоним эди. Уйда ҳам, ишда ҳам доим бирга эдик. Тўғриси, уларни йўқотганимга ҳали ҳам ишонмайман. Бағрикенг, меҳрибон инсон эдилар. Невараларини жуда ҳам яхши кўрарди. Жуда меҳрли, муҳаббатли бувижон эдилар. Улар нафақат менинг фарзандларимни, балки бутун ўзбекларнинг бувижониси, десам хато бўлмайди. Онам халққа яқин эди, мухлислар билан эринмасдан суҳбатлашар эди. Камтар, камсуқум аммо ғурурли, мағрур аёл эди. Онамни таниган – билганлар ҳамиша яхшилик билан "Зайнаб опадек аёлни ҳали кўрмадик", дейишади... Мени кўрганлар онамни эслашади... Шундай аёлнинг фарзанди бўлиш бу, бахт!

ТУРГУН

Ўзбекистон халқ артисти

АЗИЗОВ

Майда гаплар
ғалабалар олдида
сезилмайди ёхуд
Аброр тоғанинг жияни

Ўзбек киносида ilk мусиқали фильм сифатида эътироф этилувчи "Мафтунингман" мелодрамасининг намоишига ҳам 65 йил бўлди. Ушбу лойиҳада бош роллардан бирини ижро этган Ўзбекистон халқ артисти Тургун Азизов ўша кезларда 23 ёшда эди. Ҳозир устоз санъаткор 89 ёшда! Умр шундай, оқар сув каби ўтиб кетади. Аммо одам ҳаётидаги ёрқин эсдаликлар борлиги учун ҳам ўтган йилларга хаёлан қайтиб, ўша дамларнинг завқини соғинч билан қалбдан ўтказади.

ИЛК ТОМОША

Бир куни уйда шомга яқин ойим, дадам чиройли кийиниб қаергадир тайёргарлик кўрди. Ушанда мен 9-10 ёшлар атрофида эдим. Менга уларнинг борар манзиллари қизиқ эди ва қаерга кетаётганини сўрадим. Шунда ойим "Отелло" спектаклига, тоғанг рол ўйнаган кўргани борамиз", деди. Мен ҳам боргим келаётганини айтдим ва улар билан бирга театрға бордим. Ана ўша ерда тоғам Аброр Ҳидоятонни Отелло образида кўрганман. Асарнинг маъносини тушунмадим, аммо санъатга меҳрим тушди. Мактабни тамомлагач, ҳужжатларимни Санъат институтига топширдим. Отам изларидан боришимни ва иқтисодчи бўлишимни истарди. Доим отам билан нонушта қилардик. Тонгларнинг бирида дастурхон бошида ниятимни айтдим. Ушанда отам онамга "Сизнинг авлодингизда артист бор, шу учун бу ҳам ўша йўлни танлапти", деб жаҳл қилди. Онам хотиржамлик билан "Ўлманг хошам, ўзингиз ҳам санъаткорларни яхши кўрасизку", деди. Ҳақиқатдан ҳам отам санъатни яхши кўрарди. Хонадонимизга Мукаррама Турғунбоева, Карим Зокирий каби замоннинг энг улуғ санъаткорлари келар эди. Шундай қилиб менинг санъатдаги ҳаётим бошланди.

САНЪАТКОРНИНГ ФОЖИАСИ

Саҳна муқаддас. У ерда доимий кураш бор, меҳнат бор. Агар майдонда ўзингни исботламасанг, ўз-ўзидан у ерда сени ҳеч ким сезмайди. Санъатда сезилмаслик, намоён бўлмаслик фожиа. Лекин рақобат ҳар доим ҳам соғлом бўлмайди. Баъзида кадрдонлар билан муносабатлар совуқлашади... Энг ёмони ёшинг ўтгани сари секин-секин атрофингда одамлар камаяди, ёлғизланиб қоласан. Бу ҳам ҳаётнинг ўзига ҳос қонуни. Касбимиз – мусобақа. Бу мусобақада иродали одамлар ғолиб бўлади. Лекин соғлом рақобатдан кўз юмиб бўлмайди. Ҳаёт – меҳнатдан иборат. Бу майдонда кимдир ютади, кимдир ютқазади. Энг муҳими сен санъатдан ўзингни топа олишинг! Агар саксонга кириб ҳам саҳнадан ўзингни қидираётган бўлсанг, умрингни бекор ишга сарфлаган бўласан.

АБРОР ТОҒАНИНГ ҚАРОРИ

Тақдирни қаранг, институтда мен Радун домла билан танишдим ва у маҳоратимга қараб "Сени иккинчи курсдан бошлаб ўқийсан", деди. Ўзимда йўқ хурсандман. Тезда Аброр (Аброр Ҳидоятон) тоғамнинг олдига бордим ва хушxabарни айтдим. Лекин бу хабар Аброр тоғамга ёқмади. Тезда институтга кўнғироқ қилиб "Менинг жиянимни биринчи курсдан ўқитиб берасизлар, иккинчи курс керак эмас, ҳаммасини бошидан ўргансин", деди. Шу билан мен биринчи курсдан ўқий бошладим.

РАҚСГА ТУШИБ КИНОСИНОВДАН ЎТДИМ

Кино – сеҳрли. Актёрман дегани борки, экранда кўринсам дейди. Кинохроникада ҳужжатли бир асарнинг суратга олиш жараёнларида иштирок этганимдан кейин кинога янада кўпроқ меҳрим тушди. Бир куни трамвайда тасодиф сабаб режиссёр Йўлдош Аъзамов билан кўришиб қолдим. Шу учрашувда Йўлдош ака менга "Турғунжон, бугун соат икки-учлар атрофида киностудияга келинг", деди. Кейин хайрлашдик. Театрга келиб, ишларимни бажариб айтилган вақтда манзилга қараб кетаётсам, Шукур ака (Бурхоннов)ни кўриб қолдим, устозга қаерга кетаётганимни айтдим. Шунда Шукур ака: "Борма, барибир у ерда сен ашула айтмайсан. Таваккал Қодировларни чақирган, кўй", деди. Мен: "Ёши улуғ одам, ваъда қилгандим...", дедим. Кейин Шукур ака "Ҳа, майли бора қол", деди. Киностудияга бордим. Павильонда йигит билан қиз вальсга тушадиган саҳна учун тайёргарлик кўрилган экан. Мен ҳам рақсга тушиб синов топширдим. Фурсат ўтиб мени ролга тасдиқланганимни маълум қилди. "Мафтунингман" мелодрамаси менинг ижодимда янги саҳифани очди. Бакир Назаров... Орадан қанча йиллар ўтди, ҳамон мени кўрганлар ўша тракторчи ошиқ йигитни эслайди. Бу ҳам саодат!

ҚАДРДОНЛИК АВВАЛГИДЕК ИССИҚ БЎЛМАЙДИ!

Ҳаётимиз давомида кўплаб одамлар билан учрашамиз, танишамиз, ҳамсуҳбат бўламиз. Йиллар давомида кадрдон дўстига айланамиз. Аммо қандайдир сабаблар билан муносабатлар дарз кетади. Кадрдонлик йўқолади, фақатгина кўришгандагина салом-алик қиламиз. Ҳаётнинг мураккабликлари шундай кезларда яққол кўринади. Тўғри, воз кечиб кетилмайди, саҳналарда бирга ишлаймиз, тўйига, азасига борамиз. Аммо кадрдонлик аввалгидек иссиқ бўлмайди. Шу ҳолатлар мени кўп ўйлантиради.

АРМОНИМ...

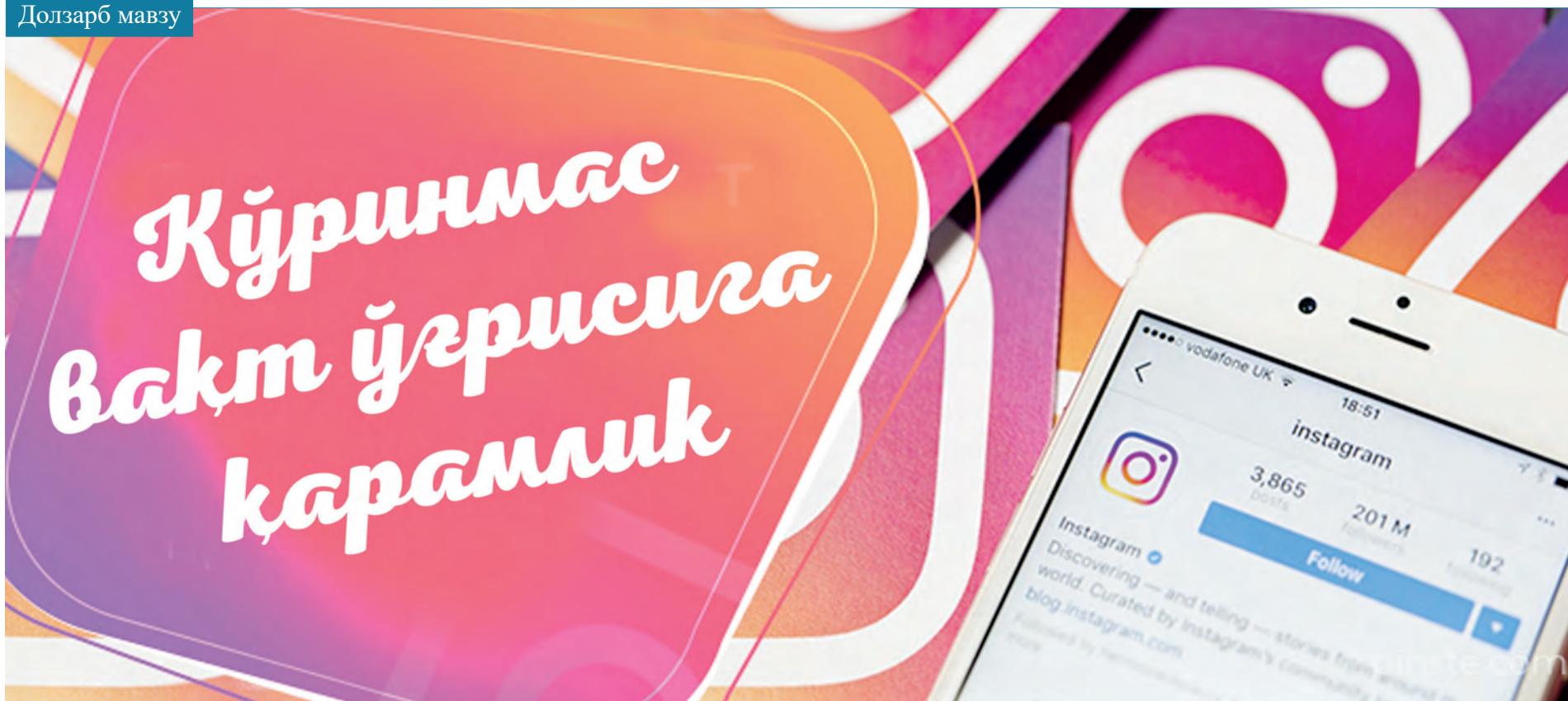
Бир куни турмуш ўртоғимга "Турмуш ўртоғингизни рашқ қиласизми?", деб савол беришди. Шунда аёлим "Санъаткорнинг аёли бўлиш осон эмас. Актёр саҳнада чиройли актриса билан рол ижро этса... унинг шаънига ширин сўзлар айтса... унинг умр йўлдошига улар осон ҳазм бўлмайди. Барибир юракда нимадир содир бўлади.

Аммо ўртада муҳаббат, ишонч бўлса ҳаммаси чиройли бўлади", деган эди. Мен Розахон билан чиройли яшадим, мазмунли турмуш кечирдим. Лекин қалбимда битта армон қолди... у ҳам бўлса турмуш ўртоғим Розахон мендан аввал бу ёруғ дунёни тарк этгани...

МИННАТДОРМАН

Мен бахтлиман, ҳаётимдан миннатдорман. Ўзим севган аёл билан оила кўрдим, фарзандларим бор, набираларим ёнимда. Ўзим истаган ҳатто ҳаёлимга келмаган ролларни ижро этдим. Ҳамон халқнинг ҳурматидаман. Бир одамга, бир ижодкорга бундан ортиқ бахт бўлмаса керак. Тўғри, майда-чуйда гаплар бўлади, лекин ғалабалар олдида улар сезилмайди.

Сўнги вақтларда “вақт жуда тез ўтяпти”, “кеча жума эди бир зумда яна жума келибди”, “палончининг ўғли яқиндагина ёш бола эди, бугун уйланаётган эмиш” шу мазмундаги гаплар тез-тез қулоғимизга чалиняпти. Бу ҳолат сизга ҳам бегона эмас. Сизнинг ҳам туғилганида қувонган жажжи фарзандларингиз бугун мактабда ўқишмоқда, мактабда ўқиётганлари эса аллақачон катта ҳаётга қадам қўйиш арафасида.

Шамолдек елаётган бу умримиз давомида, яхши таълим олишга, яхши ном қолдиришга улгуриб қолишимиз керак. Ана шу мақсадларга эришиш йўлида қайсидир маънода тўсиқ бўлаётган, ёшларнинг тарбиясига салбий таъсир қилаётган жиҳатлардан бири бу ижтимоий тармоқлар, менимча. Бугун умрининг айна илм олиш, келажагига пойдевор қўйиш лозим бўлган даврида бўлган ёшлар аксарият вақтини Инстаграм, ТикТок каби ижтимоий тармоқларга сарф қилишмоқда. Ваҳоланки, бундан бир неча йиллар муқаддам талабалар баҳо олиш учун бир неча асарни ўқиб тугатиши керак эди. Бугун эса ижтимоий тармоқлардан асар ҳақидаги тайёр аннотация ёки маълумотларни олиб, баҳо олаётган талабалар бисёр, десак асло муболаға эмас. Ижтимоий тармоқларда нафақат таълимга алоқадор контентлар, балки барча соҳага тегишли бўлган маълумотларни топса бўлади. “Бунинг нимаси ёмон?” деген сўз Тўғри зарур бўлган маълумотни бир зумда топиш жуда қулай. Аммо, бу нарса ёшларни дангаса қилиб қўймаптими?

Бундан ташқари, ижтимоий тармоқларда яхшигина даромад топаётган вайнерларимиз ҳам талайгина. Уларга тақлид қилиб, илм олишдан кўра, шу йўлдан кетсам яхши даромад топаман, деётганлар ҳам кўпайиб қолди. Биз уларнинг пулларини ҳисоб-китоб қилмоқчи эмасмиз, ҳеч қандай ғайирлигимиз ҳам йўқ. Уларни ёмонотлиқ қилишдан ҳам йироқмиз. Шунчаки, улардан маъноли контентларни кутиб қоламиз. Топга чиқиш илинжида олинаётган видеолар номақбул сўзлар ишлатилмаслигини, бу ижтимоий тармоқлар фойдаланувчилари фақат улар кабилардан иборат

эмаслигини эслатиб қўймоқчимиз.

Бугун Инстаграм ёки ТикТокка тасодифан кириб қолаётган ёш қизларимиз, ногаҳон юқоридаги вайнерларимизнинг беандиша видеолари, тиктокерларнинг беҳаё баттлларини кўриб, дийдаси қотиб бормаяптими? Ҳа, худди шундай видеолар мавзусининг аксариятини, SPAсалон, “содда ўртоғини “кўзини очмоқчи” бўлаётган дўстлар”, “никоҳсиз орттирилган бола “ташвиши”, “бегона қиз ва боланинг очиқча муносабати”, “маҳалланинг беш олтига бола билан гаплашган қизи”, қизларни “ўраш”га уста “жентелмен” йигит каби мавзулар ташкил қилмоқда. Оғзидан она сути кетмаган бола эса уни ўз саҳифасига жойлаяпти. Видео остидаги изоҳларга қараб фойдаланувчилар учун бу мавзулар одатийга айланиб улгурганини билиш мумкин. Салбий изоҳларни эса кўриш мушкул. Ўзини психолог деб атайдиган лекин чиқишлари фақат интим бўлиб қолган

мавзулардан иборат бўлиб қолган чала психологлар ҳам, афсуски, кундан-кунга кўпайиб бормоқда. Аввалига бемаъниликдан жирканганлар учун бу одатий ҳолга айланиб улгурди. Аввалгидек пок муҳаббатни энди топиш имконсиздек гўё.

Виртуал олам ҳаётимизга шу даражада ўрнашиб олдики, ушбу мақолани ўқиётган ўнта одамнинг тўққизтаси вақтини беҳуда сарф қилишда давом этади. Энг ачинарли жиҳат сифатида ҳозирги таҳликали замонда эркак киши учун зарур бўлган жиддийлик, мардлик, ўзини тута билиш каби хислатларнинг йўқоётганини айтишимиз мумкин. Тўғри, ижтимоий тармоқлар узоғимизни яқин қилди. Маълумот алмашиш учун энг қулай маконга айланди. Фейсбук ва Твиттер ҳақида ҳам ижобий фикрларни келтириш мумкин. Ижтимоий тармоқлар яхшилик йўлида ишлатилса, жуда манфаатли. Бироқ салбий таъсир қила олиши ҳам мумкин бўлган катта куч. Яхшиликка чорлайдиган, ёмонликдан қайтарадиган, сатира аралаш контентлар ҳам бор, албатта. Бироқ, кўпчилик юқорида айтиб ўтилган видеоларни афзал кўрмоқда.

Мавзу юзасидан Сергели тумани 104-мактаб 9-Б синф ўқувчилари ўртасида сўровнома ўтказиб кўрдик. Сўровнома натижаларига кўра, синфнинг 80% ўқувчиси Инстаграмдан фойдананиши маълум бўлди. Синф ўқувчиси Р. С. биргина Инстаграм учун кунига 4-5 соат вақт сарфлар экан. Бу эса беш кунда 24 соат, бир ойда

олти кун, бир йилда икки ойдан кўпроқ вақт беҳуда кетяпти деганидир. Бу вақт давомида битта асарни ўқиб тугатиш, минглаб янги сўз ёдлаш, катта меҳнат талаб қилмайдиган бирор хунар ўрганиш мумкин.

Виртуал олам, жумладан, оммалашган тармоқлар орқали, ёлғон хабар тарқатаётган, товламачилик йўли билан даромад топишни кўзлаётганлар ҳам учраб турибди. Аинан, мана

шу хатти-ҳаракатлар учун қонунда қандай жазолар белгиланган? Бу ҳақда Тошкент шаҳар ИИББ ҳузуридаги Тергов бошқармаси, Тергов ва суриштирув фаолиятини ташкил этиш бўлими УМИБ терговчиси майор Ботирали Турсунов маълумот берди:

– Амалдаги Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг “Бошқарувнинг белгиланган тартибига тажовуз қилувчи ҳуқуқбузарликлар учун маъмурий жавобгарлик” тўғрисидаги 16-бобини 2022-моддасида (Ёлғон ахборот тарқатиш) “Шахснинг кадр-қиммати камситилишига ёки унинг обрўсизлантирилишига олиб келадиган ёлғон ахборотни тарқатиш, шу жумладан, оммавий ахборот воситаларида, телекоммуникация тармоқларида ёки Интернет жаҳон ахборот тармоғида тарқатиш” учун базавий ҳисоблаш миқдорининг эллик баробари миқдоридан жарима солишга сабаб бўлиши, шунингдек, “Жамоат тартибига ёки хавфсизлигига таҳдид солувчи ёлғон ахборотни тарқатиш, шу жумладан, оммавий ахборот воситаларида, телекоммуникация тармоқларида ёки Интернет жаҳон ахборот тармоғида тарқатиш” учун базавий ҳисоблаш миқдорининг эллик баробаридан юз баробаригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлиши кўрсатилган. Ушбу модда МЖТКга Ўзбекистон Республикасининг 2020 йил 25 декабрдаги ЎРҚ-658-сонли қонунига асосан киритилган.

Бундан ташқари, амалдаги Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг олтинчи бўлим (жамоат хавфсизлиги ва жамоат тартибига қарши жиноятлар) 17-бобини (Жамоат хавфсизлигига қарши жиноятлар) 2446-моддасида (Ёлғон ахборот тарқатиш) “Шахснинг кадр-қиммати камситилишига ёки унинг обрўсизлантирилишига олиб келадиган ёлғон ахборотни тарқатиш, шу жумладан, оммавий ахборот воситаларида, телекоммуникация

тармоқларида ёки Интернет жаҳон ахборот тармоғида тарқатиш, шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилгандан кейин содир этилган бўлса” базавий ҳисоблаш миқдорининг бир юз эллик бараваригача миқдорда жарима ёки икки юз қирқ соатгача мажбурий жамоат ишлари ёхуд икки йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки икки йилгача озодликни чеклаш билан жазоланиши назарда тутилган.

Иккинчи қисмида, “жамоат тартибига ёки хавфсизлигига таҳдид солувчи ёлғон ахборотни тарқатиш, шу жумладан, оммавий ахборот воситаларида, телекоммуникация тармоқларида ёки Интернет жаҳон ахборот тармоғида тарқатиш, ушбу Кодекснинг 2441-моддасида (Жамоат хавфсизлиги ва жамоат тартибига таҳдид соладиган материалларни тайёрлаш, сақлаш, тарқатиш ёки намойиш этиш) назарда тутилган жиноят аломатлари мавжуд бўлмаган тақдирда, шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилганидан кейин содир этилган бўлса”, базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз бараваригача миқдорда жарима ёки уч юз соатгача мажбурий жамоат ишлари ёхуд икки йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки икки йилгача озодликни чеклаш билан жазоланади.

Шунингдек, мазкур модданинг тўртинчи қисми “б” бандига мувофиқ, “ушбу модданинг биринчи ёки иккинчи қисмида назарда тутилган ҳаракатлар содир этилиши натижасида жуда кўп миқдорда зарар етказилса ёки бошқа оғир оқибатларга сабаб бўлганда, базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз бараваридан тўрт юз бараваригача миқдорда жарима ёки икки йилдан уч йилгача озодликни чеклаш билан жазоланади. Мазкур модда Ўзбекистон Республикасининг 2020 йил 25 декабрдаги ЎРҚ-658-сонли Қонунига асосан киритилган.

Бундан ташқари, телефонга бир неча соат тикилиб туриш ҳам кўз касалликлари келиб чиқишининг энг асосий омилларидан биридир. Айниқса, телефон болаларнинг энг самарали овунчоғига айланиб бораётгани ташвишли. Телефондан меъеридан ортиқ фойдаланишнинг

қандай салбий оқибатлари бор? Бу ҳақдаги батафсил маълумотни Республика ихтисослаштирилган кўз микрохирургияси илмий-амалий маркази директорининг ўринбосари Дилшод Абдуназаровдан олдик:

– Телефондан меъеридан ортиқ фойдаланишнинг салбий оқибатлари етарли. Бироқ, телефонсиз ҳозирги вақтда ҳаётимизни тасаввур қилиб бўлмайдигандек. Ундан тарқаладиган электромагнит тўлқинлар меъеридан зиёд фойдаланилса бош мия, кўриш, эшитиш аъзоларига, қолаверса, бутун асаб ва қон томир тизимга салбий таъсирини ўтказиши мумкин. Афсуски, бунинг оқибатлари тезда билинмайди. Телефонни сурункали, меъёрдан кўп ишлатиш ва нотўғри фойдаланиш оқибатида бош оғриши, кўз чарчашаи, қизариши, ачишиши, узоқдан кўришнинг сусайиши, атрофдаги ҳодисаларга эътиборсизлик, инжиқлик, уйқунинг бузилиши, сезишнинг сусайиши каби муаммолар пайдо бўлади. Ёш болаларга овунтириш, чалғитиш учун бериб қўйилаётган телефон, уларнинг доимий овунчоғига айланиб қолмоқда, бу эса ёш организмнинг муҳим аъзо ва тўқималарини тўғри ривожланишида ўзининг салбий оқибатини келтириб чиқаради.

Кўпинча, боланинг телефонга қарамлиги натижасида узоқни яхши кўрмасликнинг ривожланиши келиб чиқади, яъни миопия аномалияси ривожланиб эрта кўзойнақ тақишга олиб келиши мумкин.

Бу муаммолар эса келажақда ҳарбий хизматга бориш, автомобиль бошқариш каби бир неча соҳаларда касбий муаммоларни келтириб чиқаради.

Ҳар бир инсон қандай шикоятга бўлишидан қатъи назар тезда шифокорга мурожаат қилиш керак, ёш болаларга ота-оналар эътиборли бўлиши лозим. Катталар эса 35-40 ёшдан кейин даврий равишда профилактик тиббий кўриклардан ўтиши шарт, акс ҳолда, баъзи касалликлар аста белгиларсиз ривожланиш хусусиятига эга. Бу эса ёмон оқибатларга олиб келиши мумкин.

Миржалол МАҲКАМОВ,
тайёрлади.

ОДИЛ СУДЛОВ

Судьянинг онгида – адолат, тилида – ҳақиқат, дилида – поклик ҳукмрон бўлиши керак.

Шавкат Мирзиёев

Мамлакатимизда сўнгги йилларда суд-ҳуқуқ тизимида амалга оширилган муҳим ислохотлардан бири Судьялар олий мактабининг ташкил этилиши бўлди. Давлатимиз раҳбарининг «Судьялик лавозимига номзодларни тайёрлаш, судьялар ва судлар аппарати ходимларини қайта тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш тизimini тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори асосида ташкил этилган ушбу мактабда магистратура йўналишида талабгорлар қабул қилиниб келинмоқда.

Мактабнинг 2022 йилдаги фаолияти яқунлари юзасидан Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида матбуот анжумани бўлиб ўтди. Тадбирда Судьялар олий мактаби директори ўринбосари Дилшод Исроилов, директор маслаҳатчиси Дилшод Арипов ҳамда «Одиллик мезони» журнали бош муҳаррири Арслон Эшмуродов иштирок этди.

Судьялар олий мактабини ташкил этишдан кўзланган асосий мақсад – янги жамятнинг стратегик йўналишига айланган «адолатни қарор топтириш»га қодир бўлган судьялар корпусини шакллантиришдан иборатдир. Тингловчилар мамлакатимиздаги мавжуд судлар: фуқаролик ҳуқуқи, жиноят ҳуқуқи, иқтисодий ҳуқуқ ва маъмурий ҳуқуқ йўналишлари бўйича ўқитилади. Мазкур муассаса таълимнинг эътирофли жиҳати билимларнинг 67 фоизи амалий кўникмаларни шакллантиришга қаратилган.

Судья деганда кўз олдимизга адолат посбони кўринишидаги шахс келади. Шу мақсадда судьяларда касбий билимларни чуқурлаштириш, раҳбарлик лаёқатини шакллантириш, психологик ҳолатни назорат қилиш каби кўникмаларни шакллантиришга қаратилган ўқув дастурлари ишлаб чиқилган.

Бугунги кунда Судьялар олий мактаби магистратура босқичида 138 нафар тингловчилар таҳсил олмоқда. Уларга кўп йиллик тажрибага эга бўлган Ўзбекистон Олий суди, Судьялар олий кенгаши, вилоят ва шаҳар судлари судьялари ва мутахассислари, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси мутахассислари ва Бош прокуратура ҳузуридаги академия ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академиялари профессор-ўқитувчилари, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ва Адлия вазирлиги ҳузуридаги Х.Сулаймонова номидаги Республика суд экспертизаси маркази эксперт ва мутахассислари, Ўзбекистон Республикаси Монополияга қарши курашиш қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси мутахассислари ва бошқа ҳамкор олий таълим муассасалари ва ташкилотлар профессор-ўқитувчилари ва тор доирадаги мутахассислари томонидан дарс машғулотлари ўтилмоқда. Шунингдек, «Судьяни судья ўқитади» тамойили асосида 50 нафар судья ҳам ўқув жараёнларига жалб қилинган. Муассасада тингловчилар билан бир қаторда тадқиқотчилар учун ҳам етарли имкониятлар яратилган. Хусусан, 100 нафар шундан, 3 нафари доктарант, 17 нафари таянч доктарант, 80 нафари мустақил изланувчилар фалсафа доктори ва фан доктори илмий даражасини олиш бўйича тадқиқот ишларини олиб боришмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, суд ислохотлари доирасида амалга оширилаётган ислохотлар натижасида ташкил этилган Судьялар олий мактаби мамлакатимизда қонун устуворлигини таъминлаш, адолат тамойилларини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Умида ҲАҚБЕРДИЕВА,
тайёрлади

Хикоя

Самолёт ерга кўнди. Аэропорт ташқарисида турганларнинг аксарияти муқаддас заминдан қайтаётган яқинларини кутишга шай туришарди. Кимнингдир кўлида гул, бошқа бировида видеокамера. Хуллас, ҳамманинг кўзида нур, лабида табассум. Фақат бир четда турган икки йигитнинг кўзларида мунг зоҳир эди. Кимдир "ана чиқишяпти", деб баралла бақирди. Ичкаридан оппоқ либосларда, салобат билан қадам ташлаб келаётган отахон ва онахонларнинг истиқболига шошилишди. Абдубори ва Абдували ҳожилар орасидан отасини излашди. Орқароқда келаётган падарини кўрган йигитлар сал нарида турган амакиси ва аммасини имлаб чорлашди. Уларнинг ортидан кўлида камера тутганча бир йигит ҳам эргашди. Ўзидан бир-икки қадам нарида турган яқинларини кўрган Абдурахмон хожи: "Парвардигор, ўзингга шуқр. Она юртга етиб келдик", деб пичирлади оҳиста. Ўзи томон келаётган акаси билан кучоқ очиб сўрашди. "Ҳожилик муборак!" деб кўйди Абдурауф ака секингина. Унинг шашти паст, кайфияти тушкунлигидан ҳайратланган хожи "Раҳмат", деганча ўғиллари билан кўриша бошлади. "Хуш келибсиз, дада", деб сўрашишди ўғиллар ҳам. Гарчи ўзларини қувноқ туттишга уринишсада, болаларининг овозидаги мунгни ота дарҳол пайқади. Отаси билан сўрашган йигитлар сал нарига бориб, кўз ёшларини артиб олдилар.

энг кенжаси бўлгани учундир... Аmmo икки сингилга нисбатан Дилбархон акасини тез-тез йўқлаб турарди. Абдурахмон ота ҳам бирор табдир қилса, албатта, уни чақиртирарди. Унинг феълани билган ака индамай ўтирганидан нимадир бўлганини фаҳмлаб турарди. - Дилбар, тинчликми? - Тинчлик, ака, - деб кўзидаги ёшни кўрсатмаслик учун юзини ўгирди сингил. Олди ўриндиқда ўтирган катта ака томоқ қириб кўйди. Дилбархон чуқур хўрсинди-да, ниҳоят тилга кирди. - Акажон, ҳожилик мақомига эришиш учун инсон қанча машаққат чекиши, сабрни ўзига либос қилиб кийиб олиши керак, дейишади. Ростми? - Ҳа, сабр билан Аллоҳга чин дилдан эътиқод қилиб амалларни бажариш керак. Сабр қилмасанг, ҳеч нарсага эришмайсан, - деди Абдурахмон хожи. - Яратган ҳам яна сабрингизни синамоқчи, акажон... - Бу нима деганинг, - баттар ажабланди хожи. Укасига жавобан Абдурауф ота оҳиста гап бошлади: - Абдурахмон, бир гап айтман, фақат ўзингни кўлга ол. - Унинг гапидан сўнг юрак тез-тез ура бошлади. - Нима гап? Нима бўлди, айтинглар ахир?! - Бақириб юборди хожи. машина маҳалласига бурилганди. уйлари атрофида турган одамларни кўриб шошиб қолди. - Ака... - туғишган биродарининг кўлидан тутди. Ортига ўгирилган аканинг кўзларига савол билан термилди. - Ука, келинни - Райҳонни Аллоҳ раҳмат қилсин, - бўғзига нимадир тикилиб, Абдурауф ота гапиролмай қолди. Абдурахмон хожи билди. Севимли аёли, қирқ йил бир ёстиққа бош кўйган жуфти ҳалоли, меҳрибони, парвонаси бу дунёдан кўз юмганди. "Демак, менинг келишимни кутиб туришган эканда", уйлади ўзича.

рафикаси синиқ жилмайиб. - Аммо, сенинг соғлигинг... - Мен яхшиман. Сизни хожи бўлиб келганингизни кўрсам, янада яхши бўлиб кетаман... Қолаверса, бу чеккан заҳматларингизнинг роҳати, дадаси... - деди эрига меҳр билан тикилиб. - Эсингдами, онаси? Ёзни ёз, қишни қиш демай меҳнат қилгандик, ўзиям. Сен чопон қабиб сотдинг. Мен эса мол-ҳол қилиб... Сендек аёл дунёда йўқ. Бирор марта: "Сизнинг молинингизга деб уйма-уй юриб пўчоқ йиққанман", демадинг-а... - Кўйсангиз-чи, дадаси, ахир биз бир оиламиз-ку... - Йўқ, онаси, гапиршим керак. Сени билмасам мен кўр бўламан. Мана шу лаънати буйрак дардини ҳам ўша пайтда орттирдиг-да... Қиш кунларида юпун кийинган ҳолингга уйма-уй, ҳатто касалхоналардан ҳам пўчоқ йиғиб юрардинг. Ҳарна, эримга ёрдам дегансан, биламан ҳаммасини. - Бундай гапларни айтманг, Худога шуқур, ҳаммаси ортда қолди. Мана, болалар катта бўлишди. У кунлар унут бўлди. Бугун ҳеч ким мени пўчоқ йиғиб юрган аёл, деб ўйламайди. Сиз ва болаларим туфайли Райҳонхонимга айланганман, - аёл сирли жилмайдида: - Бир гапни айтайми? Мен сизни кўпроқ яхши кўрганман, чол, - деди. - Йўқ, мен сени кўпроқ суйганман, - деб унга яқинроқ сурилди ота. - Бўлди-эй, суйилманг, ҳозир келинлар кириб қолишади... - кулимсираганча нарига сурилди аёл. Сўнг бирдан жиддий оҳангда: - Дадаси, мен ўлсам, рози бўлинг, - деди. - Нукул шу гапни айтасан... Бўлди-эй, жонга тегдингку... Агар ўлсанг, Доно ўртоғинг борку, ўшанга уйланволаман. Чоли ўлганига йигирма йил бўлди, - деди Абдурахмон ота ўрнидан тураркан. Бу гапдан хотини қаҳ-қаҳ отиб кулиб юборди. - Доногами? Доно сизга қарармикан, ўзи... - кулгидан ёшланган кўзларини артганча индамай қолди. * * * Кўзларини артганча хожи рафикасини сўнги бор кўрган кунини эслади. Отанинг муборак ҳаж сафарига кетишига ҳамма тайёргарлик кўрилди. Эру хотин ўзларининг хоналарида хайрлашишганди. Ўша куни рафикаси унинг бағридан бушағиси келмаётганди. Эрини қучганча аёл пичирлаб гапирди: - Дадаси, сиз хожи ота бўлиб келасиз. Неvara, авараларни кўрасиз. Мен учун ҳам кўп яшанг, майлими? - бу гапдан сўнг эр хотинининг юзини ўзига қаратди. - Ундай дема, биргаллашиб кўрамиз. Бу кунларга етишиш осон бўлмади, онаси. Биз бирга яшадик, бирга ўламыз. Мен ҳаммага Худога "Райҳон билан бирга ўлишни насиб эт", деб сўраганман. Мен сенсиз ҳеч ким бўлиб қоламан. Шунинг учун бундай гапларни айтма... - деганча чиқиб кетганди. "Сезган экансан, Райҳон. Билгандек гапирган экансан-ку... Нега жўнатдинг? Қолинг, келаси йили борарсиз, десанг қолардимку..." - ўзига ўзи сўзлаётган ҳожининг ёшлари юзини юварди. Абдурахмон ота қабр бошида анча вақтгача қолиб кетди. Бир маҳал елкасига тушган қўлдан чўчиб, ортига ўгирилди. Абдурауф акаси: - Бўлди, марҳума азият чекмасин. Ўзингни кўлга ол. Райҳоннинг умрини сенга ва болаларингга қўшиб берсин, - деди. Хожи индамай аканининг ортидан эргашди. Ҳовлига кираркан, назарида Райҳон кутиб олаётгандек эди. Уч ўғил ва бир қизнинг ноласи оламни босиб кетганди. Қизи Дурдона отасини қучганча чунон фарёд қилдики, йиғламаган ҳам йиғлади. - Омонатингизни асраб қололмадик, дадажон. Онамни ҳожилигини кўролмадик. Энди нима қиламиз, отажоним? - Унинг ноласини тинглаб Абдурахмон ҳожининг ёдига тушди. Уч ўғилдан сўнг яна ҳомиладор эканлигини билганда, Абдурахмон хотинига ҳазиллаш-ганди: "Кўрасан, буниси ҳам ўғил бўлади, хотин". "Кўйинг, буниси қиз бўлсин. Биттаси тобутимни гуллашиб турсин", деганди ўшанда хотини. Бежиз қиз туғмасам бўлмайди, деган экансан, Райҳон... * * * Орадан тўрт ой ўтди. Абдурахмон ҳожининг кичик ўғли қизли бўлди. Чақалоққа Хожи бобоси Райҳон деб исм кўйди...

РАЙҲОН

